

Πολιτισμός Θανάτου: Από την Ίερότητα στην Ποιότητα τής Ζωής Έμμανουήλ Παναγόπουλος, Άμ. Έπ. Καθηγητής Χειρουργικής περιοδικό *Η Δράσις μας*, Άπρίλιος 2010

Στά τελευταία 40-50 χρόνια, οί στόχοι και οί πρακτικές τής Ίατρικής άλλαξαν ριζικά. Σε παλαιότερα χρόνια, ή ιατρική ήθική ήταν σαφώς τοποθετημένη υπέρ τής ζωής, ένω σήμερα ή ιατρική πρακτική, με αύξανόμενο ρυθμό, έμπλέκεται στή «νόμιμη» άφαιρέση τής ανθρώπινης ζωής.

Ή τάση για τήν άποδοχή του τερματισμού τής ανθρώπινης ζωής, ως φυσιολογικής λειτουργίας τής ιατρικής, είναι έπιταχυνόμενη. Διεθνή ιατρικά και βιοηθικά περιοδικά, με πολύ θετικό τρόπο συνηγορούν στον έπαναπροσδιορισμό του θανάτου, που θα περιλαμβάνει και άτομα σε έμμένουσα φυτική κατάσταση, καθώς και τά άνεγκέφαλα νεογνά. Ή γραμμή που χωρίζει τή ζωή από τον θάνατο έχει μετατεθεί, ώστε να καταστεί δυνατή ή άντληση όργάνων για μεταμόσχευση, σε χρόνο που αυτά θα είναι ύγιη και βιώσιμα. Ή ένεργητική εύθανασία και ή υποβοηθούμενη αύτοκτονία είναι ήδη νόμιμη πρακτική σε όρισμένες χώρες, ένω ή παθητική εύθανασία, δηλαδή ή μη έφαρμογή ή ή άπόσυρση τής ύποστηρικτικής τής ζωής τεχνολογίας, που στόχο έχει τον άμεσο τερματισμό τής ζωής ένός άρρώστου, όχι μόνο άσκεΐται εύρύτατα, αλλά και θεωρείται ήθικά έπιβεβλημένη. Οί έκτρώσεις, άκόμη και σε προχωρημένο στάδιο έγκυμοσύνης, έξακολουθούν να άφαιρούν τή ζωή έκατομμυρίων έμβρύων άνά τον κόσμο.

Τά Δικαστήρια, οί διαμορφωτές πολιτικής και τά ΜΜΕ με έμφαση ύποστηρίζουν ότι τά δικαιώματα των άσθενών και ό σεβασμός των έπιλογών τους, άκόμη και για τον τερματισμό τής ζωής τους, πρέπει να μεταλλάξουν τή συνείδηση του ιατρικού έπαγγέλματος. Πιθανότατα σύντομα θα φτάσει ή έποχή, όπου οί ιατροί, οί νοσηλευτές και οί φαρμακοποιοί θα άναγκαστούν να έμπλακούν στην άφαιρέση ανθρώπινων ζωών άνεξάρτητα και παρά τις θρησκευτικές και ήθικές άντιρρήσεις τους. Έτσι δημιουργείται ένα νέο πολιτισμικό κλίμα, με πλατιά στρώματα τής κοινής γνώμης να δικαιολογούν μερικά έγκλήματα στο όνομα των άτομικών δικαιωμάτων και έλευθεριών και να ζητούν όχι μόνο τήν μη ποινικοποίησή τους, αλλά και τήν έγκρισή τους από τó κράτος, ώστε να γίνονται με πλήρη έλευθερία και με τή βοήθεια των κρατικών συστημάτων ύγείας. Έπιλογές, που στα παλαιότερα χρόνια θεωρούνταν άπαράδεκτες, σήμερα γίνονται όλοένα και περισσότερο κοινωνικά άποδεκτές. Όλη αύτή ή κατάσταση, σε συνδυασμό με τή συνεχιζόμενη άδικη άπώλεια ανθρώπινων ζωών σε έμφύλιες και άλλες συρράξεις και ή διατήρηση τής θανατικής ποινής και κατ' άκολουθίαν οί έκτελέσεις κρατουμένων σε πολλές περιοχές του κόσμου, συνιστά έναν πολιτισμό θανάτου, όρο που φαίνεται να πρωτοχρησιμοποιήθηκε και από τον πάπα Παύλο-Ίωάννη τον Β' στην έγκύκλιό του *Evangelium Vitae* τó 1995.

Ό όρος «πολιτισμός θανάτου» καλύπτει τις έκτρώσεις, όλες τις μορφές εύθανασίας, τή θανάτωση νεογέννητων με άναπηρίες και γενετικά νοσήματα, τή δημιουργία και καταστροφή ανθρώπινων έμβρύων για πειραματικούς σκοπούς, τον έπαναπροσδιορισμό του θανάτου για τή διευκόλυνση των μεταμοσχεύσεων και όλες γενικά τις προσβολές προς τήν ίερότητα τής ανθρώπινης ζωής. Ό πολιτισμός του θανάτου, συνιστά μία διεθνή έπικίνδυνη και βλαπτική ιδεολογία, που προσβάλλει τή χριστιανική ήθική, τήν πίστη στην ίερότητα τής ανθρώπινης ζωής και τήν πίστη στην ύπαρξη τής άθάνατης ψυχής του ανθρώπου. Είναι χαρακτηριστική ή άποψη δύο έκπροσώπων του «πολιτισμού του θανάτου».

Ό Peter Singer, καθηγητής στο κέντρο μελέτης ανθρώπινων άξιών του Πανεπιστημίου του Princeton στις ΗΠΑ, που θεωρείται από τους άρχιτέκτονες του «πολιτισμού θανάτου», σε πρόσφατο βιβλίο του με τίτλο: «Rethinking Life and Death» έγραψε: «Μετά τήν καθοδήγηση των σκέψεών μας και των άποφάσεών μας για περίπου δύο χιλιάδες χρόνια, τó παραδοσιακό δυτικό ήθος κατέρρευσε»!

Και ό Derek Humphrey, πρόεδρος τής άμερικανικής εταιρείας εύθανασίας και συγγραφέας του έγχειριδίου εύθανασίας «The Final Exit» έγραψε: «Προσπαθούμε να άνατρέψουμε 2.000 χρόνια χριστιανικής παράδοσης»!

Αύτή ή άνάπτυξη και έδραίωση του πολιτισμού του θανάτου, όφείλεται κυρίως στή βαθμιαία μετατόπιση τής δυτικής κοινωνίας από τήν άντίληψη τής ίερότητας τής ζωής στην άντίληψη τής ποιότητας τής ζωής, ως άξιας υπέρτερης τής πρώτης. Ή κοσμική άντίληψη τής άξιας τής ζωής είναι «ή ποιότητα τής ζωής». Σύμφωνα με τή θέση αύτή, ή άξία τής ανθρώπινης ζωής πρέπει να βασίζεται στή χρησιμότητα και τήν παραγωγικότητά της, και να είναι έπιθυμητή και χωρίς πόνο και ταλαιπωρία σ' αυτόν τον αύτοϊκανοποιούμενο κόσμο μας. Όταν οί προϋποθέσεις αυτές δέν υπάρχουν, ή ζωή χάνει τήν άξία της, τó ανθρώπινο πρόσωπο ύποβιβάζεται σε «μή-πρόσωπο», ή συνέχεια αύτής τής ζωής

θεωρείται ματαιοπονία, βάρος για τὸ ἴδιο τὸ ἄτομο καὶ τὸ περιβάλλον του, σπατάλη πολύτιμων πόρων, ποὺ θὰ μπορούσαν νὰ χρησιμοποιηθοῦν σὲ ἄλλους ἐπωφελεῖς προορισμούς. Στὸ στρατόπεδο τῆς «ποιότητας τῆς ζωῆς» συχνὰ ἀκούγονται καὶ οἱ παρακάτω ἐκφράσεις. Ἡ φύση δέχεται ζωὴ μόνο μὲ συγκεκριμένες προδιαγραφές ποιότητας. Ἡ ὑποστηρικτικὴ τῆς ζωῆς τεχνολογία, τότε μόνο ἔχει λόγο, ὅταν χαρίζει ἐλπίδα καὶ προοπτικὴ ζωῆς. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ αὐτονομηθεῖ καὶ νὰ ἐπανέλθει. Ὑπάρχουν περιπτώσεις ποὺ σεβασμὸς στὸν ἄνθρωπο σημαίνει ὅτι ὄχι ἀπλῶς τοῦ ἐπιτρέπουμε, ἀλλὰ καὶ τὸν διευκολύνουμε νὰ πεθάνει.

Ὅταν ἡ ποιότητα τῆς ζωῆς χάνεται, ἡ λύση ποὺ προτείνουν οἱ ὀπαδοί της εἶναι ὁ τερματισμὸς της, ὁ ὁποῖος γιὰ πολλοὺς σύγχρονους βιοηθικοὺς δὲν πρέπει νὰ εἶναι μόνο δυνατότητα, ἀλλὰ καὶ ὑποχρέωση.

Ἀπέναντι στὴ μάταιη φιλοσοφία τῆς ποιότητας τῆς ζωῆς βρίσκεται ἡ καταξιωμένη ἀπὸ τὸ χρόνο θέση τῆς ἱερότητας τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς. Κατ' αὐτὴν ἡ ἀξία τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς εἶναι ἐγγενής, προερχόμενη ἀπὸ τὴν «κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν» δημιουργία τῆς ἀπὸ τὸν Θεό. Ἔτσι οὔτε ἡ ἡλικία τοῦ ἀτόμου, οὔτε ἡ σωματικὴ ἢ πνευματικὴ κατάστασή της οὔτε ἡ ὑπαρξη ἢ ἡ μὴ ὑπαρξη χρησιμότητας καὶ παραγωγικότητας, οὔτε τὸ κόστος διατήρησής της μποροῦν νὰ μειώσουν τὴν ἀξία της καὶ πολὺ περισσότερο νὰ γίνουν οἱ προϋποθέσεις ἐκούσιου ἢ ἀκούσιου τερματισμοῦ της. Αὐτὴ ἡ ἀντίληψη συνιστᾷ τὸν πολιτισμὸ τῆς ζωῆς.

Αὐτὴ τὴν ἀντίληψη ὑπηρετήσε καὶ δίδαξε ὁ πατέρας τῆς Ἰατρικῆς Ἰπποκράτης, ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὸ περιεχόμενο τοῦ περίφημου ὄρκου του, τὸν ὁποῖο σήμερα πολλοὶ ἰατροὶ παραβιάζουν, ἀγνοοῦν ἢ καὶ προσπαθοῦν νὰ τὸν θέσουν στὸ περιθώριο ὡς ἀπαρχαιωμένο καὶ μὴ ἀνταποκρινόμενο στὶς σημερινὲς ἀνάγκες τῆς δυτικῆς κοινωνίας.

Δυστυχῶς ἡ ἄποψη ὑπὲρ τῆς ποιότητας ἔναντι τῆς ἱερότητας τῆς ζωῆς δὲν ἔχει διαβρώσει μόνο τὸ ἱατρικὸ λειτούργημα, ἀλλὰ ἔχει εἰσχωρήσει καὶ σὲ Ὀρθόδοξους Ἐκκλησιαστικοὺς καὶ Ἐρησκευτικοὺς κύκλους.

Κατὰ τὸν Wesley Smith, δικηγόρο καὶ συγγραφέα τοῦ βιβλίου «Culture of Death: The Assault on Medical Ethics in America» ὁ πολιτισμὸς τοῦ θανάτου εἶναι σὰν τὴν ἡρώινη. Ἄπαξ καὶ μπεῖς στὸ δρόμο της, τίποτε καὶ ποτὲ δὲν εἶναι ἀρκετό. Τρανὸ παράδειγμα ἡ ἐξέλιξη τῆς εὐθανασίας στὴν Ὁλλανδία. Πρὶν ἀπὸ ἀρκετὰ χρόνια ἡ εὐθανασία στὴν Ὁλλανδία ξεκίνησε ὡς παράνομη πράξη μὲ κάποια κοινωνικὴ καὶ δικαστικὴ ἀνοχή. Στὴ συνέχεια ἔγινε ἡ νομιμοποίησή της ὑπὸ ὄρους καὶ σήμερα ἐφαρμόζεται ἐκούσια ἢ ἀκούσια ὄχι μόνο σὲ ἀσθενεῖς τοῦ τελικοῦ σταδίου μὲ ἀφόρητο σωματικὸ πόνο καὶ μικρὸ προσδόκιμο ἐπιβίωσης, ἀλλὰ καὶ σὲ νεογέννητα μὲ ἀναπηρίες καὶ γενετικά νοσήματα, σὲ ψυχιατρικοὺς ἀρρώστους καὶ ἄτομα μὲ προχωρημένο Alzheimer, ἀλλὰ ἀκόμα προσφέρεται καὶ σὲ ἡλικιωμένα ἄτομα χωρὶς ἱατρικὰ προβλήματα, ποὺ ἀπλᾶ ἔχουν «βαρεθεῖ» τὴ ζωὴ.

Σὲ ἕναν κόσμον, ποὺ ὁ πολιτισμὸς τοῦ θανάτου συνεχῶς διευρύνει τὴν ἀποδοχὴ του, χρέος μας καὶ ἐπιδίωξή μας πρέπει νὰ εἶναι ἡ προβολὴ καὶ ἡ ὑπεράσπιση τοῦ πολιτισμοῦ τῆς ζωῆς. Ὁ σεβασμὸς δηλαδὴ τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς καὶ ἡ ὑπεράσπισή της, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν ποιότητά της καὶ τὴ μικρὴ ἢ τὴ μεγάλη ἐνδοκοσμικὴ προοπτικὴ της.

(Πηγή: «Ἡ Δράσις μας» ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2010)

<http://www.alopsis.gr/modules.php?name=News&file=article&sid=1427>